

Capitolul I. Retrocedarea imobilelor preluate de stat

I. Notificare emisă în temeiul Legii nr. 10/2000. Nesoluționarea în termenul legal. Sancționarea pasivității Primăriei. Criterii de evaluare a daunelor morale

C. civ., art. 998
Legea nr. 10/2001

Prejudiciul moral suferit constă în starea de disconfort psihic provocat nu doar de perioada lungă de așteptare, dar și de nemulțumirea și revolta, cauzate de faptul că, prin conduita sa, pârâta pare să nesocotească orice prevedere legală, tinzând să trateze procedurile legale după liberul său arbitru.

Fapta ilicită a pârâtei constă în depășirea termenului prevăzut de lege pentru soluționarea notificării și există legătură de cauzalitate directă între fapta ilicită și prejudiciul moral suferit.

Cât privește evaluarea daunelor morale, s-a luat în calcul vârsta reclamantului și perioada lungă de timp în care disconfortul psihic a fost suferit.

I.C.C.J., s. civ. și de propr. int., decizia nr. 4506/2008, www.scj.ro

Prin sentința civilă nr. 537 din 11 aprilie 2007 pronunțată de către Tribunalul București, Secția a IV-a civilă, a fost admisă excepția lipsei calității procesuale pasive a pârâtei Prefectura Municipiului București și a fost respinsă acțiunea formulată în contradictoriu cu această pârâta.

A fost admisă în parte acțiunea precizată și a fost obligată pârâta Primăria Municipiului București să soluționeze prin dispoziție motivată notificările nr. 2026/2001 privind imobilul din București, str. A. nr. 64, sector 2 și nr. 2028/2001 privind imobilul din București, str. D. nr. 190, sector 3.

A fost respins capătul de cerere privind acordarea de daune morale.

În ceea ce privește fondul cauzei, tribunalul a reținut că unitatea deținătoare nu și-a îndeplinit obligația de a răspunde în termen de 60 de zile de la data transmiterii notificării. Termenul stabilit de lege pentru a se da o soluție notificării este un termen imperativ și poate avea două date de referință și anume, data depunerii notificării sau data depunerii actelor doveditoare.

În cazul în care pârâta ar fi constatat că nu au fost depuse toate actele solicitate, avea posibilitatea emiterii unei dispoziții prin care să respingă notificarea, astfel încât reclamantul să poată contesta dispoziția în instanță.

Tribunalul a respins ca neîntemeiată cererea de acordare a daunelor morale, având în vedere că reclamantul nu a precizat în ce constă prejudiciul moral suferit ca urmare a nesoluționării notificărilor.

Prin decizia civilă nr. 232A din 5 octombrie 2007, Curtea de Apel București, Secția a IX-a civilă și pentru cauze privind proprietatea intelectuală, a respins ca nefondat apelul declarat de Municipiul București, prin primarul general.

A fost admis apelul declarat de reclamant împotriva sentinței, pe care a schimbat-o în parte, în sensul că a obligat Municipiul București, prin primarul general să plătească reclamantului suma de 5.000 lei (RON) cu titlu de daune morale.

Instanța de apel a reținut că cererea reclamantului se întemeiază pe dispozițiile art. 23 și urm. din Legea nr. 10/2001, care stabilesc obligația unității notificate de a emite decizie sau dispoziție motivată în termen de 60 de zile de la data primirii notificării.

Termenul este imperativ, iar nu de recomandare, pentru că, dacă s-ar accepta caracterul de normă de recomandare al textului de lege, care îl reglementează, s-ar ajunge la situația inacceptabilă, în care soluționarea notificării ar putea fi amânată *sine die* de către unitatea notificată, sub pretextul nedepunerii actelor doveditoare.

De asemenea, a reținut instanța de apel, data de la care începe să curgă acest termen nu este condiționată de precizarea persoanei îndreptățite, prevăzută de art. 23.1 și art. 28.1 din H.G. nr. 498/2003.

Conduita obligatorie a unității deținătoare este aceea de a soluționa notificarea, inclusiv prin respingerea ei în eventualitatea, în care nu ar fi fost depuse la dosar acte, care să dovedească dreptul de proprietate și calitatea de persoană îndreptățită.

În ceea ce privește apelul declarat de reclamant, instanța de apel a reținut că acesta, prin cererea de chemare în judecată, a indicat faptul că solicitarea daunelor morale se întemeiază pe dispozițiile art. 998-999 C. civ., iar prejudiciul moral suferit este acela că reclamantul, în vârstă de 82 de ani, a fost nevoit să aștepte mai mult de 6 ani fără ca notificarea să fie soluționată într-un sens sau altul.

Instanța de apel, analizând condițiile răspunderii civile delictuale, a constatat că prejudiciul moral suferit constă în starea de disconfort psihic provocat, nu doar de perioada lungă de așteptare, dar și de

nemulțumirea și revolta cauzate de faptul că, prin conduita sa, pârâta pare să nesocotească orice prevedere legală, tinzând să trateze procedurile legale după liberul său arbitru.

Fapta ilicită a pârâtei constă în depășirea termenului prevăzut de lege pentru soluționarea notificării și există legătură de cauzalitate directă între fapta ilicită și prejudiciul moral suferit.

Cât privește evaluarea daunelor morale, instanța de apel a luat în calcul vârsta reclamantului și perioada lungă de timp în care disconfortul psihic a fost suferit.

Împotriva acestei decizii, în termen legal, a declarat recurs Municipiul București, prin primarul general și Prefectul Municipiului București.

Prin decizia civilă nr. 4128/2008 pronunțată de către Înalta Curte de Casație și Justiție a fost respins ca nefondat recursul declarat, cu motivarea că instanța de apel nu a reținut că Municipiul București este în culpă pentru că nu a soluționat preferențial cererea reclamantului, ci că nu a soluționat notificarea în termenul de 60 de zile, prevăzut de art. 25 alin. (1) din Legea nr. 10/2001.

S-a reținut că termenul de emitere a deciziei sau dispoziției curge de la data depunerii notificării, atunci când aceasta a fost însoțită de acte doveditoare și nu cuprinde mențiunea, că urmează a fi depuse și alte înscrisuri, și de la data depunerii actelor doveditoare, atunci când notificatorii fac mențiunea că, ulterior, se vor depune și alte acte doveditoare.

În cauză, odată cu notificarea înregistrată la registratura Municipiului București la data de 31 iulie 2001, reclamantul a transmis mai multe înscrisuri, printre care și actul de proprietate al autoarei sale și actele de stare civilă.

În lipsa unei mențiuni în notificarea inițială, în sensul că s-ar mai depune și alte acte doveditoare și, în condițiile în care unitatea notificată nu a solicitat reclamantului și alte acte doveditoare, în mod corect instanțele au obligat entitatea notificată să emită decizie sau dispoziție motivată.

Faptul că legea nu instituie o sancțiune pentru nesoluționarea notificării în termenul prevăzut, nu are semnificația că unitățile deținătoare sunt exonerate de obligația de a emite în termen decizie sau dispoziție motivată și nu poate lipsi persoana îndreptățită de a-și valorifica în instanță drepturile la care legea o îndreptățește.

O altfel de interpretare ar goli de conținut dispozițiile art. 38 alin. (1) din Legea nr. 10/2001, republicată și ar fi în contradicție cu

voința legiuitorului care, prin modificările aduse Legii nr. 10/2001, a stabilit chiar sancțiuni contravenționale pentru tergiversarea nejustificată a soluționării notificării persoanei îndreptățite.

Cât privește critica referitoare la daunele cominatorii, se constată că, recurentul analizează elemente străine de cauză, pentru că instanța de apel nu a acordat daune cominatorii și nu a făcut aplicarea art. 1073 C. civ., ci a acordat despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit de reclamant prin neîndeplinirea de către unitatea notificată a obligației de a răspunde în termenul legal la notificare, făcând aplicarea dispozițiilor art. 998-999 C. civ.

2. Nerespectarea termenului de soluționare a notificărilor formulate în baza Legii nr. 10/2001. Disconfort moral

Legea nr. 10/2001

Potrivit art. 23 alin. (1) din Legea nr. 10/2001, autoritatea publică avea obligația ca în 60 de zile de la înregistrarea notificării sau de la data depunerii actelor doveditoare să emită dispoziție sau decizie motivată.

Legea nr. 10/2001 nu înlătură posibilitatea acordării unor daune morale, în situația nerespectării dispozițiilor legii. Cum partea nu s-a conformat obligației legale de a răspunde la notificare în termenul de 60 de zile, în mod legal a fost obligată la plata unor daune morale. Daunele morale stabilite de instanțe trebuie să acopere disconfortul moral suferit de persoana îndreptățită prin această faptă.

I.C.C.J., s. civ și de propr. int., decizia nr. 5958/2007, www.scj.ro

Prin sentința civilă nr. 410/C din 7 iunie 2006, pronunțată de Tribunalul Bihor a fost admisă în parte acțiunea formulată de reclamantul C.L. în contradictoriu cu primarul orașului Ștei.

A fost obligat pârâtul să emită dispoziție de restituire în natură pentru următoarele terenuri: nr. top. 430/2 înscris în C.F. 320 Ștei în suprafață de 903 mp; nr. top. 288/3 în suprafață de 219 mp înscris inițial în C.F. 169 Ștei, nr. top. 1431/7 în suprafață de 1396 mp înscris C.F. 585 Ștei.

De asemenea, pârâtul a fost obligat să emită dispoziție privind oferta de acordare a măsurilor reparatorii prin echivalent pentru imobilele care nu au putut fi restituite în natură.

A fost respinsă cererea de acordare a despăgubirilor bănești și de acordare a daunelor morale.

Pentru a pronunța această sentință, instanța a reținut că reclamantul a solicitat, prin notificările înregistrate la Consiliul local Ștei sub nr. 683 din 22 iunie 2004 și nr. 321 din 23 februarie 2005, restituirea în natură a imobilelor cu nr. top. 427, 429, 430, 1431 și 288.

Reclamantul nu a primit răspuns la notificări în termenul prevăzut de art. 25 din Legea nr. 10/2001.

S-a mai reținut că reclamantul era persoană îndreptățită, fiind succesorul legal al lui C.Z., născută S., iar imobilele se încadrau în categoria celor preluate abuziv conform art. 2 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 10/2001.

Apelul declarat de reclamantul C.L. împotriva sentinței a fost admis prin decizia civilă nr. 179 din 30 noiembrie 2006, pronunțată de Curtea de Apel Oradea, secția civilă mixtă.

A fost schimbată în parte sentința în sensul că s-a constatat că reclamantul era îndreptățit la acordarea măsurilor reparatorii prevăzute de art. 1 alin. (2) din Legea nr. 10/2001.

Pârâțul a fost obligat să urmeze procedura instituită de art. 16 și urm. din Titlul VII al Legii nr. 247/2005. Primarul orașului Ștei a fost obligat să plătească reclamantului 3000 lei daune morale, precum și 200 lei cheltuieli de judecată. S-au menținut celelalte dispoziții ale sentinței apelate.

Instanța de apel a reținut că toate imobilele solicitate au fost dezmembrate de Statul român, transcrise în alte coli de carte funciară, respectiv nr. top. 427 în suprafață de 1093 mp în nr. top. 427/1 în suprafață de 744 mp intabulate în baza unui certificat de atestare emisă în baza H.G. nr. 834/1991 în favoarea SC P. SA ce l-a înstrăinat la SC B. SRL, ocupat de curte și clădiri, iar nr. top. 427/2 în suprafață de 349 mp este ocupat de bazine piscicole.

De asemenea, instanța de apel a mai reținut că pârâțul nu a emis dispoziție sau decizie motivată în termenul de 60 de zile, conform art. 23 alin. (1) din Legea nr. 10/2001, producând reclamantului un prejudiciu, ce urmează a fi reparat prin acordarea sumei de 3000 lei cu titlu de daune morale.

Împotriva acestei decizii au declarat recurs atât reclamantul cât și pârâțul.

Recurentul a criticat decizia și cu referire la suma acordată cu titlu de daune morale, solicitând plata sumei de 50.000 lei și despăgubiri în valoare de 50.000 lei pentru lipsa de folosință a terenurilor.

Recurentul-pârât primarul orașului Ștei critică decizia sub aspectul obligării sale la plata despăgubirilor morale.

S-a susținut că nu au fost încălcate dispozițiile art. 23 alin. (1) din Legea nr. 10/2001, întrucât s-a așteptat investirea cu formulă executorie a sentinței civile nr. 410/C/2005 pronunțată de Tribunalul Bihor pentru emiterea dispoziției de restituire în natură și de acordare a măsurilor reparatorii prin echivalent.

Înalta Curte de Casație și Justiție a respins ca nefondate, recursurile declarate pentru următoarele considerente:

S-a reținut că recursul declarat de recurentul reclamant era nefondat.

Recurentului-reclamant i s-au restituit în natură terenurile nr. top. 430/2 în suprafață de 903 mp, nr. top. 288/3 în suprafață de 219 mp și nr. top. 1431/7 în suprafață de 1396 mp.

Pentru restul terenurilor solicitate de reclamant s-a constatat că reclamantul era îndreptățit la măsuri reparatorii prin echivalent.

Daunele morale stabilite de instanța de apel acoperă disconfortul moral suferit de recurent, prin faptul că nu a primit răspuns la notificare în termenul legal.

În legătură cu alte sume cerute de recurent cu titlu de despăgubire, urmează a fi respectată procedura instituită de art. 16 și urm. din Titlul VII al Legii nr. 247/2005.

Recursul declarat de pârâțul primarul orașului Ștei a fost considerat nefondat.

Potrivit art. 23 alin. (1) din Legea nr. 10/2001, recurentul avea obligația ca în 60 de zile de la înregistrarea notificării sau de la data depunerii actelor doveditoare să emită dispoziție sau decizie motivată. Cum recurentul-pârât nu s-a conformat acestei obligații legale, în mod legal a fost obligat la plata unor daune morale.

Legea nr. 10/2001 nu înlătură posibilitatea acordării unor daune morale, în situația nerespectării dispozițiilor legii.

Pentru considerentele expuse, în baza art. 312 C. proc. civ. se va respinge ambele recursuri ca nefondate.

3. Răspunderea patrimonială a statului pentru nerespectarea de către autorități a prevederilor Legii nr. 10/2001, pentru obstrucționarea consecventă a cererii lor și, în general, pentru atitudinea părtinitoare adoptată de acestea

Legea nr. 10/2001

1. Răspunderea patrimonială a statului poate fi angajată numai în cazurile și în procedurile prevăzute anume prin diverse acte normative.

Sușinerile în sensul că statul ar datora despăgubiri în raport de conținutul apărărilor pe care și le formulează în cadrul unui proces în care este chemat în judecată în calitate de parte pârâtă nu poate fi primită.

Prin lege nu se reglementează o atare răspundere pentru apărările formulate de părțile implicate într-o procedură civilă în cadrul căreia acestea se găsesc pe poziție de egalitate procesuală, iar, pe de altă parte, apărările făcute de oricare dintre aceste părți, inclusiv de stat, într-un astfel de proces pot fi combătute de partea adversă prin mijloacele procesuale prevăzute de lege, temeinicia susținerilor formulate urmând a fi analizată de către instanța investită cu soluționarea litigiului.

2. Pentru controlul legalității soluțiilor pronunțate de instanțele judecătorești partea interesată are deschis exercițiul căilor de atac în fața instanțelor ierarhic superioare, iar nu calea unei acțiuni în despăgubire morală formulată prin intermediul căilor de atac, în cadrul aceluiași proces, cu mențiunea că, sub acest aspect, răspunderea patrimonială a statului poate fi angajată numai în caz de eroare judiciară și în procedurile prevăzute de lege în acest scop.

3. Nu poate fi primit, ca fiind suficient prin el însuși pentru a obține o despăgubire morală, evenimentul invocat pentru prima oară prin recurs, anume decesul autorului recurenților, adică al titularului inițial al cererii în despăgubire morală, deces intervenit în cursul procedurii judiciare.

I.C.C.J., s. civ. și de propr. int., decizia nr. 5583/2007, www.scj.ro

Prin cererea înregistrată la 30 noiembrie 2002 reclamantul D.N.I. a chemat în judecată pe pârâtul Statul român prin Ministerul Finanțelor Publice, D.G.F.P. Galați, solicitând a se stabili cuantumul despăgubirilor bănești, ce urmează a-i fi atribuite ca măsură reparatorie pentru imobilele preluate în mod abuziv de stat prin naționalizare în anul 1948 și care ulterior au fost demolate, invocând incidența dispozițiilor Legii nr. 10/2001.

Prin sentința civilă nr. 124 din 14 martie 2003, Tribunalul Galați, Secția civilă a respins excepția lipsei calității procesuale pasive invocată de pârât precum și cererea dedusă judecății ca prematur formulată.

În motivarea sentinței, tribunalul a reținut că, potrivit art. 9 alin. (2) din Legea nr. 10/2001, în cazul imobilelor preluate abuziv de stat și

apoi demolate, imobile care au avut altă destinație decât aceea de locuință, măsurile reparatorii se acordă până la concurența valorii stabilite conform art. 10 alin. (6) din lege, numai în echivalent, adică sub forma unor titluri de valoare nominală folosite exclusiv în procesul de privatizare ori sub formă de acțiuni la societăți comerciale tranzacționate pe piața de capital ori prin compensare cu alte bunuri sau servicii operate în echivalent, oferite de deținătorul bunului cu acordul persoanei îndreptățite.

Ca atare, instanța a reținut că solicitarea reclamantului de a i se oferi despăgubiri bănești nu poate fi primită.

Prin decizia civilă nr. 129/A din 24 septembrie 2003 Curtea de Apel Galați a respins ca nefondat apelul declarat de reclamant reținând, prin substituirea motivării, că acțiunea dedusă judecății a fost prematur formulată atâta timp cât reclamantului nu i-a fost emisă o dispoziție cu privire la notificarea adresată Prefecturii județului Galați prin care a pretins acordarea unei despăgubiri în sumă de 400 milioane lei pentru imobilul în litigiu, moară țărănească situat în satul Nartești.

Prin decizia civilă nr. 5284 din 16 iunie 2005 Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul declarat de reclamant, a casat decizia civilă nr. 129/A/2003 și a trimis cauza spre rejudecare la aceeași instanță.

În motivarea hotărârii, instanța de recurs a reținut că reclamantul a investit instanțele cu o acțiune având un obiect și o cauză precis determinate, anume obligarea Statului român la plata unei despăgubiri bănești, întemeiată pe dispozițiile art. 23 din Legea nr. 10/2001, caz în care instanța de apel trebuia să se pronunțe cu privire la fondul cererii, fără a schimba obiectul acesteia, urmând a cerceta dacă a fost formulată notificare în condițiile art. 26 alin. (1) din lege, dacă notificarea a primit răspuns, respectiv dacă acțiunea a fost dedusă în condițiile și termenele stipulate de art. 26 alin. (3) din lege.

În rejudecare, în fața instanței de apel, reclamantul și-a completat cererea dedusă judecății solicitând obligarea pârâtului și la plata sumei de 150.000 RON, despăgubiri morale motivat de faptul că autorități reprezentând Statul român, în cursul desfășurării procesului „au formulat mai multe susțineri obstrucționând în acest fel măsurile reparatorii prevăzute de lege”, și anume, pârâtul s-a apărat prin întâmpinare susținând că pentru imobilul în litigiu nu se pot acorda despăgubiri bănești și că nu ar avea calitate procesuală pasivă în speța dedusă judecății, iar instanțele judecătorești, la rândul lor, au reținut în mod

greșit în primul ciclu procesual că ar fi dată excepția prematurității cererii și au schimbat nepermis natura actului juridic dedus judecății.

Această cerere nu a fost motivată în drept de către reclamant.

Prin decizia civilă nr. 11/A din 20 ianuarie 2006 Curtea de Apel Galați, reinvestită cu judecata cauzei a admis apelul declarat de reclamant, a desființat sentința și a trimis cauza spre rejudecare tribunalului.

În motivarea hotărârii, s-a reținut că prima instanță a soluționat în mod eronat cauza prin prisma dispozițiilor art. 21-23 și art. 24 din Legea nr. 10/2001, atâta timp cât reclamantul a dovedit că a formulat notificare la data de 30 octombrie 2001, notificare care a fost transmisă Prefecturii Galați.

Apreciind că neemiterii unei dispoziții cu privire la această notificare echivalează cu un refuz de a răspunde, instanța de apel a apreciat că se impune reluarea judecății din primă instanță, acțiunea dedusă judecății, neputând fi respinsă ca prematur formulată.

Prin sentința civilă nr. 694 din 31 mai 2006 Tribunalul Galați a admis în parte acțiunea și a constatat că reclamantul D.I. are dreptul la despăgubiri calculate conform Legii nr. 247/2005 titlul VII pentru imobilul situat în județul Galați, comuna Gohor, sat Nartești, compus din teren în suprafață de 5600 mp și construcții.

Prin aceeași sentință tribunalul a respins cererea de obligare a pârâtului la plata unor daune morale, ca neîntemeiată.

În motivarea sentinței, instanța a reținut că imobilul în litigiu, moară mixtă și suprafața de 5600 mp teren aferent, au fost preluate în mod nelegal, prin naționalizare în anul 1949, de către stat, caz în care reclamantul este îndreptățit în baza art. 2 și art. 3 din Legea nr. 10/2001 să primească măsuri reparatorii.

Referitor la cuantumul măsurilor reparatorii pentru imobilul în litigiu, imobil evaluat prin raportul de expertiză întocmit de inginer T.C., instanța a apreciat că în raport de dispozițiile titlului VII din Legea nr. 247/2005 nu mai este competentă să îl stabilească, o asemenea competență revenind Comisiei Centrale prevăzută de acest act normativ căreia urmează a-i fi înaintată cererea reclamantului.

Întrucât moara a fost demolată, iar pe teren erau edificate locuințe proprietate particulară, tribunalul a apreciat că statul trebuie să suporte aceste despăgubiri.

Totodată, tribunalul a reținut că în lipsa unor dovezi din care să rezulte că reclamantului i-ar fi fost afectate drepturile sale personal

nepatrimoniale ocrotite prin Constituție nu poate fi primită cererea sa de obligare a pârâtului la plata unor despăgubiri morale.

Prin decizia civilă nr. 390 A din 17 noiembrie 2006 Curtea de Apel Galați, Secția civilă, a respins ca nefondate apelurile declarate de reclamantul D.I. și continuat de moștenitorii D.A., D.I., D.N. și D.A.Ș., precum și de pârâtul Statul român prin Ministerul Finanțelor.

În motivarea deciziei, instanța a reținut că nu poate fi primită critica reclamantului privind greșita respingere a cererii pentru acordarea de daune morale întrucât în lipsa unor dovezi privind atingerea adusă de către pârât unor drepturi personale nepatrimoniale ale reclamantului nu se justifică acordarea unei astfel de despăgubiri.

Instanța a omis să răspundă criticii formulate de reclamanți privind refuzul primei instanțe de a stabili cuantumul măsurilor reparatorii.

Referitor la apelul declarat de pârât, instanța a reținut că, în raport de recomandările făcute instanței de trimitere din decizia de casare, nu se mai impunea ca instanța să se pronunțe expres cu privire la excepția lipsei calității sale procesuale pasive de altminteri, în cauză dovedindu-se că în urma demersurilor efectuate de către reclamant nu s-a putut stabili fostul deținător al imobilului preluat de stat, situație în care, în speță, sunt incidente dispozițiile art. 28 alin. (3) din lege.

Împotriva acestei decizii au declarat recurs reclamanții invocând incidența art. 304 pct. 7 și 9 C. proc. civ.

În motivarea recursului reclamanții au invocat că autoritățile investite cu soluționarea notificării nu au efectuat o analiză eficientă și amănunțită cu privire la cererea lor cu consecința neacordării unor despăgubiri bănești și a unor daune morale, fapt care echivalează și cu o încălcare a prevederilor art. 6 paragraf 1 din Convenția europeană a drepturilor Omului.

Totodată, recurenții au susținut că nerespectarea de către autorități a prevederilor Legii nr. 10/2001, obstrucționarea consecventă a cererii lor și, în general, atitudinea pârținitoare adoptată de acestea, aspecte care au condus la decesul autorului lor erau de natură să justifice cererea de acordare a daunelor morale.

Susțin recurenții și faptul că noțiunea de proces echitabil impunea ca o jurisdicție internă să examineze efectiv problemele esențiale ce erau supuse aprecierii și să își motiveze hotărârea complet și nu în mod sumar astfel cum s-a procedat în cauză.

Reclamanții au invocat în justificarea criticilor formulate prin recurs mai multe decizii de speță ale Curții Europene a Drepturilor Omului.

Analizând recursul, Înalta Curte constată că era fondat pentru următoarele considerente:

În drept, privarea de proprietate a unei persoane dă dreptul acesteia să solicite acordarea unei despăgubiri reale și efective pentru prejudiciul suferit.

În materia imobilelor preluate în mod abuziv de statul comunist, în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989, legiuitorul intern a stabilit procedura legală în cadrul căreia persoanele îndreptățite pot cere măsuri reparatorii pentru prejudiciile suferite ca urmare a deposedării de către stat de astfel de imobile prin Legea nr. 10/2001.

Acest act normativ a suferit numeroase modificări în perioada sa de aplicare, inclusiv prin Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, act normativ de imediată aplicare.

Prin actul normativ mai sus arătat, respectiv prin Titlul VII, legiuitorul a reglementat distinct Regimul stabilirii și plății despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv, stabilind prin norme distincte sursele de finanțare, cuantumul și procedura de acordare a despăgubirilor aferente imobilelor care nu pot fi restituite în natură rezultate din aplicarea Legii nr. 10/2001 și a altor acte normative de reparație.

Fără a comenta lipsa de coerență pe plan legislativ cu privire la procedura de stabilire a cuantumului despăgubirilor, pe care persoanele îndreptățite le pot primi, era de observat că nici prin dispozițiile Legii nr. 10/2001 și nici prin cele ale Titlului VII din Legea nr. 247/2005 nu s-au prevăzut norme, prin care să se excludă din sfera de competență a instanțelor judecătorești operațiunea tehnică de determinare în concret a valorii prejudiciului suferit de persoanele îndreptățite, valoare până la concurența căreia să îi poată fi acordat titlul de despăgubire.

Dimpotrivă, dat fiind că în sfera de competență a instanței civile se regăsește obligația de a verifica îndeplinirea tuturor condițiilor impuse prin legea de reparație în scopul obținerii despăgubirii, printre altele identificarea bunului de care proprietarul a fost deposedat și verificarea existenței posibilității de retrocedare în natură ori, în subsidiar, stabilirea dreptului acestuia la despăgubire, pe cale de interpretare logică, instanța civilă este abilitată, atunci când găsește întemeiată cererea persoanei pretins îndreptățite la despăgubire să stabilească la solicitarea acesteia întinderea prejudiciului suferit și cuantumul sumei de bani până la concurența căreia urmează să fie despăgubită de stat.

Așa fiind, în mod greșit, instanțele de fond au apreciat că nu erau competente să stabilească valoarea prejudiciului suferit prin deposedarea de imobilul în litigiu de către stat, în mod abuziv, a autorului lor și, pe cale de consecință, cuantumul sumei de bani până la concurența căreia reclamanții sunt îndreptățiți să primească măsuri reparatorii.

Ca atare, în baza art. 304 pct. 9 coroborat cu art. 312 alin. (5) C. proc. civ., Înalta Curte va admite recursul, a casat decizia recurată și a trimis cauza spre rejudecare în instanța de apel pentru a stabili în concret valoarea până la concurența căreia reclamanta urmează să fie despăgubită.

În acest context al analizei s-a menționat și faptul că, atâta timp cât dreptul subiectiv pe care recurenții și-au întemeiat cererea în despăgubire își avea fundamentul direct și imediat în preluarea abuzivă de către stat a imobilului, în sensul art. 2 din Legea nr. 10/2001, adică într-un anume raport juridic trecut, în legătură cu care însă legiuitorul a înțeles reglementeze, prin derogare de la normele dreptului comun, un drept special de despăgubire, efectele viitoare ale acestui raport sunt cele imperativ stabilite de către legiuitor prin dispozițiile Legii nr. 10/2001 și, respectiv, prin dispozițiile Legii nr. 247/2005.

Ca atare, în măsura în care bunul nu poate fi retrocedat în natură, recurenții vor urma, în scopul obținerii titlului de despăgubire și al plății efective, în formele prescrise de legiuitor, a despăgubirii la care sunt îndreptățiți, procedura prevăzută prin Titlul VII al legii mai sus arătate.

Cu alte cuvinte, această nouă lege este cea care determină imperativ regimul stabilirii și plății, în mod definitiv și în mod efectiv, a despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv de stat în perioada de referință și, pe cale de consecință, nu poate fi primită critica recurenților în sensul ca pârâțul să fie obligat, în mod direct, la plata unor despăgubiri bănești în favoarea lor.

În acest context al analizei este de observat și faptul că prin art. 33 din Legea nr. 247/2005 au fost abrogate în mod expres dispozițiile Capitolului V din Legea nr. 10/2001, prin care, în redactarea inițială a legii, se reglementa categoria de măsuri reparatorii prin echivalent sub formă de despăgubiri bănești.

Totodată, critica recurenților privind greșita respingere de către instanțele de fond a cererii de obligare a pârâțului la plata unor daune morale nu poate fi primită.

Referitor la această chestiune era de observat că nici prin cererea în despăgubire morală formulată și nici prin critica formulată prin

recurs, recurenții nu au invocat care au fost temeiurile de drept pe care aceștia își fundamentau o asemenea pretenție.

Din cuprinsul cererii rezultă că autorul recurenților a susținut că se impune angajarea răspunderii patrimoniale a statului în raport de apărările pe care le-a formulat prin reprezentanții săi în cursul acestui proces, precum și pentru nelegalitatea soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești asupra cererii sale la judecata în fond, în primul ciclu procesual, reiterând parte din considerentele deciziei de casare.

Or, răspunderea patrimonială a statului poate fi angajată numai în cazurile și în procedurile prevăzute anume prin diverse acte normative.

Sușinerile recurenților în sensul că statul ar datora despăgubiri în raport de conținutul apărărilor pe care și le formulează în cadrul unui proces în care este chemat în judecată în calitate de parte pârâtă nu poate fi primită.

Aceasta întrucât, pe de o parte, prin lege nu se reglementează o atare răspundere pentru apărările formulate de părțile implicate într-o procedură civilă în cadrul căreia acestea se găsesc pe poziție de egalitate procesuală iar, pe de altă parte, apărările făcute de oricare dintre aceste părți, inclusiv de stat, într-un astfel de proces pot fi combătute de partea adversă prin mijloacele procesuale prevăzute de lege, temeinicia sușinerilor formulate urmând a fi analizată de către instanța investită cu soluționarea litigiului.

Totodată, pentru controlul legalității soluțiilor pronunțate de instanțele judecătorești partea interesată are deschis exercițiul căilor de atac în fața instanțelor ierarhic superioare, iar nu calea unei acțiuni în despăgubire morală formulată prin intermediul căilor de atac, în cadrul aceluiași proces, cum greșit apreciază recurenții, cu mențiunea că, sub acest aspect, răspunderea patrimonială a statului poate fi angajată numai în caz de eroare judiciară și în procedurile prevăzute de lege în acest scop.

În acest context al analizei, este de menționat că nu poate fi primit, ca fiind suficient prin el însuși pentru a obține o despăgubire morală, evenimentul invocat pentru prima oară prin recurs, anume decesul autorului lor, adică al titularului inițial al cererii în despăgubire morală, deces intervenit în cursul procedurii judiciare.

Pentru motivele de fapt și de drept arătate, care în parte le substituie, iar în parte le completează pe cele reținute de instanțele de fond, Înalta Curte a menținut celelalte dispoziții ale hotărârilor date în fond, efectele casării urmând a se produce numai referitor la omisiunea instanțelor de fond de a stabili valoarea până la concurența căreia recurenții urmează să primească măsuri reparatorii prin echivalent.

4. Nesoluționarea notificării în temeiul Legii nr. 10/2001

Legea nr. 10/2001

Justiția are obligația de a hotărî asupra încălcării drepturilor cu caracter civil ale persoanei căreia nu i s-a răspuns la notificare, după caz, fie prin obligarea entității notificate să se pronunțe prin decizie sau dispoziție motivată asupra cererii transmise prin notificare, fie să dispună ea însăși (instanța investită) asupra chiar măsurilor reparatorii cuvenite.

De asemenea, partea căreia nu i s-a comunicat modul de soluționare a notificării are posibilitatea de a solicita acordarea de daune morale pentru împiedicarea accesului la justiție prin neemiterea dispoziției de soluționarea a notificării.

I.C.C.J., s. civ. și de propr. int., decizia nr. 5245/2007, www.scj.ro

La 21 iunie 2005, P.E.I. a chemat în judecată pârătele Primăria municipiului București și Prefectura municipiului București cerând a fi obligate:

- să soluționeze notificările formulate în anul 2001 și să-i atribuie, în temeiul art. 44 din Constituție și art. 1 alin. (2) din Legea nr. 10/2001 coroborate cu Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 10/2001, un teren construibil situat pe un alt amplasament într-o zonă similară în echivalentul terenului în suprafață de 310 mp preluat de stat, precum și să-i acorde, în echivalentul clădirii abuziv preluată de stat prin naționalizare, fie despăgubiri bănești, fie un apartament, cu precizarea că valoarea imobilului este de 96.000 dolari SUA;

- să-i plătească despăgubiri pentru paguba pricinuită prin amânare potrivit art. 154 C. proc. civ.

La 7 noiembrie 2005, reclamanta a renunțat la judecată față de pârăta Prefectura municipiului București.

La 6 aprilie 2006, pârăta Primăria municipiului București a depus la dosarul cauzei dispoziția nr. 5279/5634 din 20 martie 2006 emisă de Primarul General al municipiului București, un raport pe baza căruia, în ședința publică din 10 aprilie 2006, părțile au pus concluzii de respingere a acțiunii ca fiind rămasă fără obiect.

Reclamanta a declarat apel prin care a susținut că prima instanță a reținut greșit că a solicitat să se constate că acțiunea a rămas fără obiect, deoarece asemenea solicitare a vizat numai capătul de cerere privind obligarea pârătei să emită dispoziție motivată, nu însă și celelalte cereri așa cum au fost ele precizate pe parcursul procesului,

anume cea referitor la compensarea terenului și construcției preluate de stat cu un alt teren construibil în aceeași suprafață și calitate, respectiv cu un apartament în municipiul București din fondul privat al statului administrat de Municipiul București, precum și cea privind acordarea de daune morale în sumă de 10.000 lei pentru împiedicarea accesului la justiție prin neemiterea dispoziției de soluționarea a notificării.

Curtea de Apel București, Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie, a pronunțat decizia civilă nr. 694 A din 29 noiembrie 2006, prin care a admis apelul declarat de reclamantă, a desființat în parte sentința atacată și, păstrând celelalte dispoziții din aceasta, a trimis cauza la Tribunalul București în vederea rejudecării capătului de cerere privind plata de daune morale.

Instanța de apel a constatat că tribunalul a lăsat nesoluționat capătul de cerere referitor la daunele morale, dar corect a hotărât că toate celelalte capete de cerere au rămas fără obiect, deoarece prin dispoziția emisă în timpul procesului au fost avute în vedere măsurile reparatorii cerute instanței.

Reclamanta a declarat recurs prin care, acceptând soluția dată în apel cu referire la dispoziția de rejudecare a capătului de cerere privind daunele morale, a criticat aceeași hotărâre pentru modul de soluționare a restului apelului, susținând că este casabilă pentru motivele prevăzute de art. 304 pct. 7 și 9 C. proc. civ.

Dezvoltând în acest sens recursul, reclamanta a imputat instanței de apel că a greșit apreciind că dispoziția nr. 5279/2006 modificată prin dispoziția nr. 5634/2006 a rezolvat și cererile sale referitoare la compensarea prin echivalent cu un anume teren și cu un apartament, deoarece, în realitate, prin acea dispoziție nu i-au fost oferite măsuri reparatorii în echivalent, ci doar i-a fost confirmat dreptul la acestea, drept consacrat legislativ prin art. 3 și art. 4 din Legea nr. 10/2001, modificată și republicată.

Ca urmare, reclamanta a cerut instanței de recurs să dispună rejudecarea și a capetelor de cerere arătate în acțiunea principală, scop în care a invocat ca practică judiciară decizii de speță ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și Curții Europene a Drepturilor Omului, susținând concomitent că Primăria Municipiului București dispune de bunuri ce pot fi acordate în compensare, așa cum rezultă din conținutul unui articol apărut în presă și atașat recursului.

Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut că recursul nu era întemeiat.